

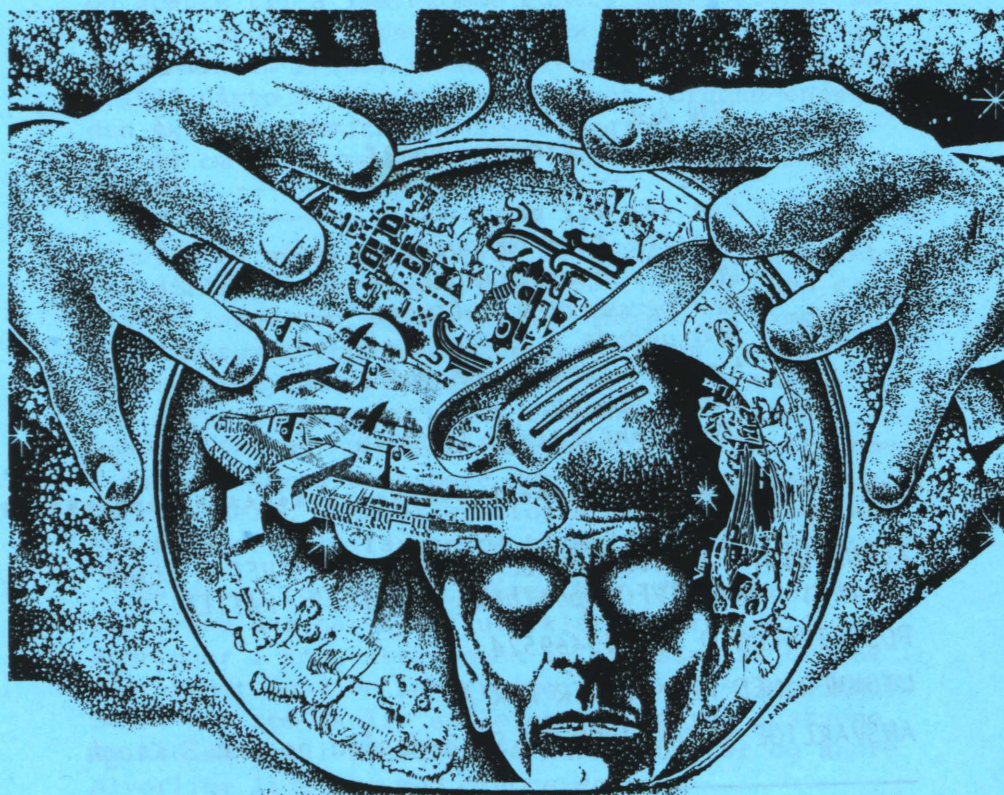
NIVFO

NORSK INSTITUTT
FOR VITENSKAPELIG
FORSKNING OG OPPLYSNING

bulletin

1 - 92

NIVFO-BULLETIN NR. 1/92 * 12. ARGANG

ISSN 0800-0360

NORSK INSTITUTT FOR VITENSKAPELIG
FORSKNING OG OPPLYSNING (NIVFO)

INNHold	SIDE
NEW AGE 101 -----	3
Jagten på Exmoor-uhyret -----	13
1992 -----	14
Fra jeg til meg -----	15
Presten tier om overgrep -----	18
Dyret i åpenbaringen -----	21
Den besværlige kulturen -----	22
UFO update -----	23
En UFO-observasjon med video-opptak -----	25
Den menneskelige kænguru -----	27

ABONNEMENT PÅ NIVFO-BULLETIN BESTILLES VED Å SENDE
KR 100,- til NIVFO, postboks 9, 7082 KATTEM

POSTGIROKONTO 08143469574

UTOMMER MED FEM NUMMER PER ÅR

ANSVARLIGE REDAKTØRER: K Stenødegård og Jan S Krogh

Et kritisk forum for pseudovitenskap og litteratur

New Age 101

Bill Malcolm

I tiden som har gått etter 1960-årenes "meg-generasjon" har en lurvete fylking av irasjonell tro, sjargonger og ritualer grodd opp. Dette er blitt kalt for New age. De trosforestillingerne som new agerne aksepterer er tilstrekkelig diverse og aparte til å imøtekomme enhver smak. F.eks. så har det grodd opp en livlig New Age-kult omkring dr. Wilhelm Reich, en neo-freudiansk psykolog som i 1939 påsto at han hadde oppdaget "orgone-energi", den skjulte kosmiske orgasmeenergien. Han skrev en bok om dette med tittelen *The Function of the Orgasm*.

Reich sa at orgone-energi er ikke-elektromagnetisk stråling som kommer fra det ytre rom. Den er blå av farge, og ansvarlig for fargen på himmelen.. samt seksuelt opphissede frosker. Hans Orgone-institutt bygde høye kasser kantet med metall; han påsto at kassene kunne konsentrere orgone-energi. Pasientene hans fikk låne dem og satt inne i kassene for å absorbere den akkumulerte orgone-energi. Reich gikk videre for å forklare langt mer enn bare den blå fargen på himmelen og ville frosker.

"Skyer og tordenvær", skrev han, "fenomener som til denne dag har stått uforklart, beror på forandringer i konsentrasjonen av atmosfærisk orgone". Han bygget også en innretning som skulle lage regn. Svære rør som skulle samle orgone-energi i skyene. Og han sa seg i stand til å kurere cancer og andre alvorlige lidelser med orgone-energi.

Hans samtidige avviste ham som en bløffmaker - noe han tok meget ille opp og påsto at hans oppdagelse av orgone-energi var av like stor betydning som den Kopernikanske revolusjon. Han ble arrestert og

tiltalt for medisinsk svindel, men på tross av det selger bøkene hans fremdeles som varmt hvetebrød i New Age-sjapper.

PSEUDOVITENSKAP

Fordi New Agere er åpenbart irrasjonelle og ikke interesserte i å teste deres forklaringer, er de også klart antivitenskapelige og likevel er de paradokalt nok tiltrukket av trosoppfatninger som Reichs, som smaker av vitenskap. Slike trosoppfatninger kalles pseudovitenskapelige. Man får ofte høre at de er rigorøst vitenskapelige, mens de i virkeligheten er billige imitasjoner. De kan enten bevises å være falske, eller de lar seg ikke teste vitenskapelig.

Pseudovitenskapsfolk låner gjerne et vitenskapelig ord som de re-definerer - "energifelter", "vibrasjoner", og "kvante-effekter" er eksempler. Eller, som Reich gjorde, de lager ganske enkelt nye ord som "orgone".

Pseudovitenskapelige trossystemer har vært populære siden 1960-årene; kanskje fordi de har større apell til enkelte mennesker enn ekte vitenskapelige ideer har. Mange mennesker frykter vitenskapen. De sier at den er inhuman og skadelig fordi den har avstedkommet slik elendighet som kjernefysiske våpen, CFCs, thalidomide og surt regn. Men på samme tid beundrer de også vitenskapen. De erkjenner at den er suksessfull og virkningsfull fordi den også har fremskaffet antibiotika, mirakuløst store avlinger, hjertetransplantasjoner og sponplater. En pseudovitenskapelig ide er tilstrekkelig "varm og tåket" til å uttrykke deres frykt, og samtidig kan den lyde vitenskapelig nok til å fremkalle deres respekt. De håper å få det beste fra begge verdener.

Men ta ikke feil - for New Agere er vitenskapen i pseudovitenskapen kun emballasje, snaut nok en tiltrekkende pakning. New Agere ser seg ikke om etter forklaringer. De er snarere på utkikk etter emo-

sjonell terapi, slik som hyggen ved kjærlighet og vennskap, massasje og berøring, spenningen ved det paranormale, undrene ved meditasjon, transe og hypnose og komforten ved raske og enkle kurer. Alt som lyder som vitenskap der blir verdsatt ikke for dets testbare sannhet men snarere dets følelsesmessige effekt.

Sagt på en annen måte, New Agere - i motsetning til deres navn - leter etter gamle verdier og sannheter, ikke moderne testbare forklaringer. De pakker inn noen av sine sannheter i pseudovitenskap, men bare fordi suksessen og styrken i vitenskapen låner prestisje og respekt til deres forestillinger. Man bør ikke overraskes over at vitenskapen ikke ønsker å bli forurenset av slikt valgflesk.

På tross av et visst hell har de liten mulighet til å demme opp for flommen av dette smutset, da forlagene vet å slå mynt på det. Siden 1960-årene har New Age-ideer oppnådd økende popularitet, og kyniske pengegumlende forleggere har aggressivt støttet dette motelunet for rask og lett profitt. I USA finnes det hele bokhandeler viet til New Age-titler. En distributør alene stiller med 11000. De penser seg inn på hvert tenkelig tema. F.eks. - en forretning hadde to dusin bøker om New Age-business-management, skatteplanlegging og markedsinvestering. Det respekterte amerikanske forretningsbladet Forbes stemplet dem som "interchangeably moronic".

Den vitenskapelige forfatteren Martin Gardner beklager at det vil ta lang tid før folk er tilstrekkelig velinformert om vitenskap til å gjøre pseudovitenskapelige bøker ulønnsomme. Så lenge der er penger å hente vil slike bøker bli skrevet og trykket.

Dette bekymrer astronomen Carl Sagan, som mener at vi er på vei mot en katastrofe. Han mener at det er farlig og tåpelig for folk å være ignorante overfor problemer som global oppvarming, sur nedbør, ozonlag-ødeleggelse, giftig og radioaktivt avfall og

utryddelse av dyrearter. Når vi står overfor problemer som disse er det ørkesløst og dekadent å lese New Age-svada. En hel generasjon som ikke kan se forskjellen mellom realiteter og fantasi, kan heller ikke stille de riktige spørsmålene eller oppfatte svarene.

NEW AGE OG KUNDEKAPRING

New Age-gimmik er skamløst blandet sammen med den samme annonseringsteknikken som forbruksvarer a la shampoo. Det blatante budskapet fra shampoo-produ-senter er at "du kan forandre ditt liv ved å kjøpe dette produktet". En kvinne med blasst hår og uten mann vasker håret og etter noen sekunder ser vi henne strålende vakker og med armen rundt en rik, hyggelig herre. Med en flaske såpe har hun kjøpt en rask forandring av sitt liv. I rubrikkannonsene for New Age kan du oppnå det samme hvis du kjøper ikke en shampoo men en guru eller magisk krystall, eller en ny terapi.

Begge annonsene er rettet mot narsisister, folk som har en vek selvfølelse eller som ikke har lett for å knytte seg til andre mennesker eller steder. For disse er arbeide eller familie ikke nok. Deres dagdrømmer er overopphetede fantasier om skjønnhet, berømmelse, penger, makt eller lykke som støtter opp om deres kronisk veke ego.

Resultatet blir at de er lette ofre for annonser som lover straks forandring i deres kjedelige liv - "Du er umik, du er Gud, du har virkelig ubegrensede potensialer, du trenger bare å lære hvordan du skal tappe dine kreative krefter... og vi kan vise deg hvordan du gjør dette". Narsisisten har alltid fantaserert om å være midtpunkt for oppmerksomhet, stjerne, under selvkontroll, avslappet og lykkelig, og dermed blir dette New Age-tøvet uimotståelig.

New Age er som en pyramide med narsisisten ved foten. De tror... og på den måten biter de på det ene slagordet etter det andre. Deres forbruk støtter

guruen på toppen av pyramiden som blir rik og berømt; ironisk nok det eneste guruen lover dem. Men på en eller annen måte vil guruen alltid forbli stjernen, og alene få den kosmiske summing fra en blomstrende kult av tilbedende følgesvenner, en utsolgt lektyre eller bestselger. Shirley MacLaine har hovet inn millioner av dollar ved å fortelle narsisister hvordan de kommer opp pyramiden og plasserer seg selv på toppen (noe hun kaller "sharing"). Men selvsagt - hennes veiledning fungerer ikke. De har ikke hatt sterke nok egoer til å utløse det.

Guruen vet dette og utnytter kynisk denne svakheten mens han later som han ikke gjør det. Han forteller narsisistene at alle deres problemer skyldes dem selv, fremkalt av deres livsstil, "forurennet" av "negativ energi", "dårlig karma" og "ubalanser". Deres forkjølelser og sågar deres kreft er deres egen skyld; de har ikke tenkt positivt nok. Men han vil vise dem hvordan de skal tenke positive tanker, reversere det vibrasjonelle energifeltet og drive ut dårlig karma. Til slutt blir det klart at narsisisten ikke kan få til dette selv med all verdens kostbare rådgivning, og dermed driver de fra den ene New Age-grillen til den andre. De håper stadig og bruker stadig penger.

DEN MØRKE SIDEN

Som med humbugmedisin vil det være en mørk side ved dette. New Agerne sier at sannheten er hva som helst som "føles riktig", og de er overbeviste om at hvis de tror sterkt nok på et eller annet så vil det gå i oppfyllelse.

Deres ordspråk er "Du er Gud". Dette blir utrettelig gjentatt blant høyprofilerte guruer som Shirley MacLaine. Folk blir uttrykkelig forsikret om at deres personlige vibrasjoner av sannheten er den absolutte sannheten, at det ikke finnes noe rett eller galt, og at sanne troende kan gjøre akkurat hva de vil, uansett hva. I New Age er alle slutter lykkelige slutter og det finnes ikke noe slikt som feiltakelser.

Men det blir enda mørkere. MacLaine anbefaler entusiastisk en amerikansk channeler ved navn J.Z. Knight, forfatter av bestsellerboken Ramtha. Knight kanaliserer for Ramtha (eller Ram), som hun påstår var født for 35.000 år siden i det mytiske Atlantis. Ram liker å henge suffikset "-ness" på ord og hans favorittord for Gud er isness - "God is the isness of all that is."

HVER USSEL OG MOTBYDELIG TING DU GJØR UTVIDER DIN FORSTÅELSE

Ram sier at Gud ikke har evne til å dømme deg, og at det ikke finnes noen tilgivelse for synder fordi det ikke finnes noen synder å tilgi. Og han fortsetter: "Hver motbydelig og ussel ting du gjør utvider din forståelse." Mord er ikke noen synd, men en lærende erfaring. Den drepte går over til et bedre liv, og drapsmannen angrer, mens Gud er indifferent til dem begge.

Og - ikke overraskende - Ram anbefaler deg ikke å hjelpe de fattige, de lidende eller sultende:

"De sultende eller de invalide... har valgt erfaringen i den hensikt å dra fordeler av den... la de være og tillat dem å fortsette i henhold til deres egne behov og opplegg... Tillat dem den frihet å ha begrensninger, som er sann kjærlighet, fordi... dette er den eneste måten de kan lære på..."

MacLaine er blitt fortalt at hennes eneste datter var hennes søster i et tidligere liv, hennes mor i et annet. I tidligere liv har MacLaine selv vært pirat og buddhistmunk, hun har hjulpet til med å skrive den amerikanske konstitusjonen, har talt med elefanter gjennom telepati og har vært bondefanger flere ganger enn hun kan huske. Og hun godtar det hele. Jeg anbefaler at du leser alt om det, men annenhånds gjennom Martin Gardners bok *The New Age*, eller gjennom adskillige forfattere i *The Skeptical Inquirer*, sommerutgaven for 1989.

BEVISER? HVA SLAGS BEVISER?

Når vitenskapsfolk spør etter beviser for slikt, svarer kultisten at vitenskapen bare er én måte å forklare verden på og at der finnes utallige andre. Fornuft er altfor begrenset sier de. Så hva når ønskekvisen ikke virker når bløff er blitt utelukket, og hva hvis ånder dukker opp bare i totalt mørke? Alt dette er mysterier som ligger på et fjernt åndelig og individuelt plan som vitenskapen ganske enkelt ikke kan utforske. Ved trangsyt å kreve beviser fra solide tester mislykkes vitenskapen i å få erfaringer som beviser at psykiske krefter finnes.

Sørtingene påstår ofte at ingen ting er sikkert i vitenskapen, og derfor kan vi ikke virkelig vite alt i det hele tatt. Dermed er alt like sannsynlig og således kan du like gjerne tro det som føles best.

Sørtingene proklamerer høylydt at vitenskapen selv har kommet med beviser for at virkeligheten er mer merkelig enn til og med det som sørtingene tror. De liker å peke på at fysikerne for lenge siden viste at en partikkel som et elektron er noe ikke-virkelig inn-til den blir målt, selv om måleren er en maskin og ikke en person. I den arkane sjargongen til en atomfysiker vil måleinstrumentene "kolapse partikkelens bølgepakke" og på den måten tillate partikkelens egenskap å bli "bestemt" for første gang.

Ingen vet ennå hva dette faktum egentlig betyr, men enkelte filosofer og sågar noen få fysikere har likevel grepet fatt i det for å forfekte at intet er virkelig før det blir observert av en bevissthet. Hvis det er slik måtte man anta at universet bare var en strukturløs tåke før livet tok til og at det ble stadig mer komplisert bare ettersom livet utviklet seg.

FROSKEN, SKAPEREN?

Einstein fnyste åpent av denne ideen og spurte om hvor bevisst et sinn måtte være for å gjøre uni-

verset virkelig. Var månen ikke-eksisterende inntil den første mus så den, eller var nattsommerfuglen sensibel nok til å klare jobben? Og hva ville skje dersom alt liv ble ryddet ut? Ville universet fade tilbake til en skitten tåke igjen fordi der ikke lenger fantes noen sinn til å observere det?

Det er klart at ideen er helt tåpelig. Det at en partikkel later til ikke å være der før den blir målt, det betyr ganske enkelt ikke at hele universet ikke eksisterer før det blir observert.

Du har plenty med beviser for det på bakgrunn av din egen erfaring. F.eks. - på samme måten som med et elektron så er heller ikke regnbuen der før den blir sett av noen - ingen bue av farger er i virkeligheten der, og ingen har funnet den ordspråklige krukken med gull ved foten av den. Men av dette følger ikke at det ikke finnes noe der ute. Snarere så er der sollys og en høyt organisert struktur av regndråper. Uten begge deler ville ingen se noen regnbue.

Selv om ideen om at universet ikke eksisterer før vi observerer det er helt tåpelig, blir den i hendene på troende enda tåpeligere. Noen går et skritt videre og påstår at vi faktisk har skapt universet. F.eks. - når vi tror at vi har "oppdaget" en naturlov, så sier de at vi faktisk innførte den. Så Newton oppdaget altså ikke tyngdeloven - han avstedkom det hele. Copernicus oppdaget ikke at jorden sirkler rundt solen - han drømte det sammen, på samme måte som når en komponist skriver en ny melodi.

Det er kort og godt vanvittig å tenke seg at den enorme prediktive kraften vitenskapen representerer ikke er noe mer enn en verden snekret sammen inne i hodene våre.

VI TESTER TYNGDEKRAFTEN

Men du bør ikke godta dette bare som tro. Forsøk og se ved å lage din egen private realitet om noe viktig. Tyngdekraften er utmerket. Du blir fortalt at du kan

lære å fly ved å slynge deg selv på bakken og mislykkes. OK - gjør det, skeptikere ville i det minste være enige med deg i at "du kan ikke ta feil".

Dersom du klarer å fullføre dette skrullete forsøket vil du for alltid kunne leve befridd for universets plagsomme lov om gravitet. Andre suksesser vil sikkert følge, som f.eks. å snu tidens enveispil, eller den uavvendelige entropiske forgåeligheten hos alle ting, inklusive din egen kropp.

Heldigvis blir enkelte særlingideer torpedert av hendelser snarere enn av skeptiske vitenskapsfolk.

En californisk geolog ved navn Jim Berkland mener at han kan forutsi jordskjelv ut fra månefasene og antallet av annonser om bortkomne katter i sin lokale avis. Når antall annonser stiger, sier han, vil et jordskjelv være under oppseiling. I løpet av månedene frem til det californierne nå kaller "the pretty big one", dvs. Loma Prieta-skjelvet på 7.1 magnityder, var katteannonsene stadig avtagende. En annen kvaksalver fra Frisco kunne forsikre folk i California om at hele året ville bli fritt for jordskjelv. Dette var to måneder før nevnte stor-skjelv.

Dette jordskjelvet drepte mange mennesker, rev ned veier og bygninger og blokkerte Bay-broen. Og ved siden av å kompromittere jordskjelvspådommer ut fra bortkomne katter, ødela dette også helt omdømmet til Nancy Reagans astrolog, Joan Quigley.

Siden Reagans nesten-attentat i 1981 har Nacncý i hemmelighet betalt Quigley 36.000 dollar i året for astrologisk rådgivning om nøyaktig når presidentens jetfly, Air Force One, skulle ta av, når Reagan skulle holde pressekonferanser; ja sågar det nøyaktige tidspunktet for når han skulle undertegne et dokument. Og likevel, Quigley visste ikke nok til at hun kunne komme seg ut av byen før det store jordskjelvet kom. Hun innrømmet faktisk at hun "aldri hadde vært så oppskaket".

Hvordan kan en astrolog påstå å vite nøyaktig det beste øyeblikket for presidentens fly å ta av på, og samtidig ikke oppfatte det når et jordskjelv på 7.1 vil bryte ut? Etter en tid begynte Quigley å hevde at hun visste at et skjelv var underveis, men ikke n å r - Du store min, alle i California vet såpass.

Og hvor mange psykiske guruer og seere forutsa det kommunistiske sammenbruddet i Øst-Europa, eller det militære kuppet i Sovjet-unionen med dets dramatiske kolaps? Ikke én eneste en! Og de ville vel aldri ha latt disse sjansene gå fra seg til å bevise sine psykiske evner overfor skeptikerne.

Og hva med Iraks plutselige invasjon og aneksjon av Kuwait? Ikke en prekognitiv hvisking om den, heller ikke om det merkelige utfallet. De psykiske ville ikke ha behovd å se lenger inn i fremtiden enn en dag for at deres evner ville ha vært verd flere milliarder dollar for USAs militære. De ville gladelig ha utbetalt slike magabeløp for pålitelige opplysninger om hvor lenge bakkekrigen kom til å vare.

Parapsykologer påstår at psykiske evner tiltar dramatisk med et løfte om større utbetalinger, og likevel hadde de nettopp den situasjonen under seks nervepirrende uker mens Gulf-krigen varte. De kunne ikke ha ønsket seg en bedre test - milliarder av oljedollar som innsats, og enda var ikke en eneste guru eller seer i stand til å lese selv den aller nærmeste fremtid.

Våger vi å konkludere med at de ikke har de evnene de selv påstår at de har? Selvsagt kan vi det. Nyhetene om hva som nettopp har skjedd i verden er meget høykvalitative beviser for at hele hurven av dem er ytterst falske.

KILDE: New Zealand Skeptic, nr. 21/oktober 1991.

JAGTEN PÅ EXMOOR-UHYRET

Dette er beretningen om syv dansker som dro til England for å løse gåtene omkring Exmoor-heien i Syd-England. På denne heien er det gjennom flere år blitt observert noen store svarte og brune rovdyr som ikke burde finnes på disse kantene.

De ukjente kattelignende dyrene lusker rundt om natten og de dreper hundrevis av de lokales sauer. Men hva er det for slags dyr?

Det var dette spørsmålet ekspedisjonen under ledelse av zoologen Lars Thomas dro til England for å finne svar på. "Operation Exmoor" varte i nesten en måned. Og deltakerne fant noen av de overfalte sauene, spor etter rovdypene og masser av øyenvitne-beretninger.

Etter grundige undersøkelser må ekspedisjonen konkludere med at der med stor sikkerhet befinner seg en bestand av fritt-levende pumaer på Exmoor-heiene!

Dette er vel i seg selv en forbløffende kjensgjerning. Men problemet er bare - mener man - at pumaene bare kan forklare en del av de iakttakelsene som er gjort. Og hvis der er andre kattelignende rovdyr enn pumaer på Exmoor-heien, hva kan disse så være?

Lars Thomas: "JAGTEN PÅ EXMOOR-UHYRET" —

Boken er på 41 sider (et hefte i A5-format) og koster DKr. 56,00.

Per Andersen Bogservice, Klingseyvej 28,
DK-2720 Vanløse/Danmark

1992

Jula varer helt til påske - heter det. Fullt så ille er det vel ikke, men for oss som forsøker å holde NIB i rute kan det synes som om tiden har gjort et hopp fra årsskiftet og frem til påske.

Årets første nummer er dessverre litt forsinket denne gangen. Det skyldes et "eksperiment" som gikk ut på å heve den tekniske kvaliteten på bladet og samtidig få utgiftene ned. Dette kan lyde paradoksalt, men det har sin naturlige forklaring!

NIVFO har representanter i Litauen med fornødent utstyr, og der er utgiftene til trykking og porto meget sympatiske. Altså: Layout, trykking og ekspedisjon fra Litauen.

Men så skulle det vise seg at denne brillante ideen ikke var helt problemfri. Etter hvert ble det klart at det å kommunisere skriftlig såvel som på annen måte bød på slike problemer at det hele kan se ut til å mislykkes. (Ved en anledning måtte vi gå via Utenriksdepartementet for å få kontakt.)

Vi kan bare beklage at dette forholdet har ført til forsinkelse av de to seneste utgivelsene. Det er jo første gangen på ti år at NIB ikke har vært helt i rute. Men her er vi, og i en mer lettlest utgave.

Hittil har ikke året bragt noen saker av større betydning her hjemme. Men vi diskuterer f.t. muligheten for at James Randi kan ta en ny tur til Trondheim i forbindelse med CSICOPs Europa-konferanse i mai. Et TV-selskap er også inne i bildet denne gangen. Så den nærmeste fremtid vil vise.

- Red.

FRA JEG TIL MEG

VI SANSER TENKER OG HANDLER LANGT RASKERE OG MER KOMPLISERT ENN VI ER KLAR OVER, ERKJENNER VITENSKAPSFOLK. DEN BEVISSTE TANKE ER OFTE ET FORENKLET OG FORSINKET FORSØK PÅ Å FORKLARE OSS OVERFOR OSS SELV OG OMVERDENEN.

Av Erik Meier Carlsen

Det bevisste jeg har tilranet seg en helt overdreven betydning for menneskets verdensfortolkning gjennom de siste tre tusen år. Men nå er det snart slutt. Jegets dominans er under avvikling.

Det er den dramatiske konklusjonen på vitenskapsjournalisten Tor Nørretranders usedvanlige bok "Mærk Verden".

Med utgangspunkt i nye vitenskapelige erkjennelser utenfor matematikk, fysikk, biologi og informasjonsteori søker Nørretranders i populær form å sammenstykke en avsløring av jegets illusjon:

Bevisstheten er kun i stand til å håndtere en forsvinnende liten del av den informasjon som mennesket konstant mottar, behandler og gjemmer. Vi vet utrolig mye mer enn vi bevisst er klar over. I virkeligheten bearbeider sansene millioner så mange bits som bevisstheten har plass til. Bevissthetsfenomenet er en dyp gåte, men forskningen har godtgjort at bevisstheten "halter baketter". Menneskets fordøyelse av sanseinformasjonene tar tid. Eksperimenter viser at vi innleder handlinger før vi har noen bevissthet om at 'vi' vil gjøre det. Utallige eksperimenter viser

at bevisstheten til stadighet er opptatt av å gi en rasjonell, sammenhengende forklaring på fenomener uansett at vi allerede vet noe annet og mer om disse fenomenene. Sanseopplevelser som aldri når frem til bevisstheten har innflytelse på våre handlinger.

Under hypnose og under adskillelse av menneskets to hjernehalvdeler har det lyktes å skape kontrollerte opplevelser som den "herskende" jeg-bevisstheten ikke har kjent til. Når forsøkspersonen handlet på bakgrunn av denne ikke-bevisste viten, har bevisstheten etterrasjonalisert forløpet og konstruert en fornuftig forklaring på den handlingen hvis faktiske årsak var ubevisst kjent.

Beretningene truer de alminnelige forestillingene om menneskets frie vilje. Men Nørretranders hevder i sin bok at 'vi' har den frie vilje. Det er bare ikke det bevisste jeg som har den.

FYSIKKEN SKRIDER

I boken sammenholdes bildet av "overvurderte" bevisstheten med begrepsmessige skred som har skjedd innenfor fysikkens og matematikkens forskning. Her er det blitt tydelig at "intet formelt system kan begrunne eller bevise seg selv". Den nye forståelsen har gitt begreper som informasjon, kompleksitet, orden og kaos ny betydning. Og knytter an til forestillinger og relevans.

De bevisste forsøk på å fortolke og beskrive verden har møtt begrensningen på andre områder. Med datamaskinen som verktøy er det blitt tydelig at mulighetene for å forutsi begivenheter (som f.eks. været) har snevre grenser. Den rettlinjede tenkningen, planleggingen, kommer til kort, ikke bare når det gjelder været men også når det gjelder f.eks. økonomien. De økonomiske problemene vitner om disse grensene og peker på andre måter enn den bevisste beregning til å skaffe seg innsikt i jordelivets sammenhenger.

HISTORISKE VILLSPOR

Psykologisk er det tydelig at menneskets optimale funksjonsmuligheter så å si forutsetter at bevisst-

heten slapper av og lar noe annet - Tørretranders kaller det "meg"-et - overta. I samtaler, kjærlighet, lek med barn, engasjert arbeide, kunst, religion og sport, trer bevisstheten tilbake for at en annen, langt mer velgjørende og ytedyktig styring kan sette inn.

Historisk er bevissthetens herredømme ifølge Nørretranders bare 3000 år gammelt. I Homers Illiaden finner vi spor av en før-bevisst kultur, hvor mennesker konkret opplevde at guder og demoner talte til dem inne fra deres egne hoder. Med det nesten samtidige gjennombrudd av de store individualiserende moral-religioner i det siste årtusen før vår tidsregning satte en ny verdensoppfatning, basert på det bevisste jeg, seg igjennom.

Men nå er tiden for et nytt oppbrudd kommet. Bevissthetens begrensede rolle i vår tilværelse blir stadig tydeligere, og det vil bli stadig mer akseptert at "meg"-et tar over.

Nørretranders tanker fremstår som en sammenfatning av en rekke naturvitenskapsfolks, historikers og filosofers overveielser. Populært gjengitt, sammenfattet og fortolket under den felles synsvinkel.

KILDER: Det fri Aktuelt, 5.11.91.

Para-nyt Presseinfo nr. 1/91.

(NEW YORK (NTB-AP-AFP) ISAAK ASIMOV DØDE MANDAG

Den kjente forfatteren Isaak Asimov var en av grunnleggerne av CSICOP. Han døde på Universitetssykehuset i New York den 6.4.92 i en alder av 72 år. Den produktive forfatteren rakk å skrive nesten 500 bøker før han måtte begynne å ta det litt roligere etter et prostatainngrep. Asimov tok doktorgraden i biokjemi ved Harvard i 1948, og var deretter professor i Boston i ti år.

DJEVLEUTDRIVELSE

Prester tier om overgrep

Prester i Den norske kirke foretar djevleutdrivelse hos incestofre og seksuelt misbrukte barn. Dette fordi sjelesørgeren har ment at det er en ond ånd i barnet som gjør at mannen er blitt fristet til å begå sine sexovergrep.

Dette bekrefter daglig leder Marit Hellesnes ved Støttesenteret mot incest i Oslo overfor VG. Til senterets spesialist på området har flere ungdommer fortalt om det skremmende møtet med kirkens tjenere.

Denne saken er slått stort opp i VG for 27. mars d.å.

SLÅR IKKE ALARM

Det heter der at prester i Statskirken tier stille når de får vite om at små barn er grovt seksuelt misbrukt. Kirkens hellige taushetsplikt hindrer dem i å slå alarm.

Støttesenteret har flere eksempler på at offeret også har måttet be Gud om syndsforlatelse - slik at barnet blir pålagt skylden for det som er skjedd.

- En skam at prester kan dekke seg bak sin taushetsplikt, i motsetning til personer i det offentlige hjelpeapparatet, sier Hellesnes. - Som psykolog har jeg selv arbeidet med en 12 år gammel jente som ble voldtatt av en kristen leder på en leir. Jenta gikk til en annen kristen leder som bare snakket hele episoden bort. Dette til tross for at jenta bl.a. hadde blåmerker rundt halsen, sier psykolog Judith Gjøen. Hun retter sterk kritikk mot en del presters unfallenh.

KAN FOR LITE

- Problemet med prester er at de kan for lite, og at de er oppdratt til å være nøytrale i sjelesorgen. De skal ikke ta parti. Jeg har erfaring fra at prestene bruker denne stilen også i overgrepssaker, og når det gjelder vold mot kvinner. Barna blir sviktet av mennesker de stoler på. De blir ikke trodd fordi man i kristne miljøer heller stoler på de voksne. Holdningen er at alvorlig synd ikke skjer i kristne miljøer, understreker psykologen.

REAGERER MED VANTRO

Biskop Finn Wagle i Nidaros reagerer med vantrø og sjokk på disse opplysningene, skriver avisen.

- Dersom disse informasjonene er riktige er det forferdelig ille. Det er i tilfelle så grovt at jeg har vanskelig for å finne ord for det. For meg er dette helt utrolig å høre, sier Wagle til VG. Han minner imidlertid om at prester har total taushetsplikt.

- Mange prester går og bærer på alvorlige forbrytelser de er blitt betrodd, men som de aldri kan snakke med noen om. Men det er ikke riktig at kirkenes tjenere er nøytrale som sjelesørgere. De skal forsøke å hjelpe alle til å si sannheten, sier Wagle.

MÅ DRØFTE TAUSHETSBRUDD

Kirken må nå drøfte grundig om prester bør få anledning til å fravike taushetsplikten når det gjelder misbruk av barn - ikke minst for å forhindre fortsatte og nye overgrep. Tiden er inne for en åpen diskusjon.

Det mener biskop Sigurd Osberg i Tunsberg. Biskopen i Vestfold og Buskerud vil oppleve overgangsproblematikken på nært hold i forbindelse med de svært omtalte sex-sakene i Stokke i fjor. Han er klar over at eventuell fravikelse fra taushetsplikten vil bli et stridstema innenfor kirken.

MISFORSTÅTT

Jeg er enig i at prester må være meget nøye med å overholde sin taushetsplikt. Men i den grad slike overgrep er et tabuemne innenfor Kirken, må dette være en slags misforstått lojalitet. En må ikke være mindre lojal overfor barnet enn mot systemet. Det strider i realiteten mot Kirkens herre og mester, som tok et barn og stilte det midt mellom disiplene, understreker Osberg.

Hans kollega i Nord-Hålogaland, biskop Ola Steinholt, deltok på det oppsiktsvekkende seminaret i Oslo sist uke. Da mente Steinholt at Kirkens menn fortsatt ikke skal kunne gå videre med opplysninger om sex-misbruk mot klientens vilje.

— Men det kan være nødvendig å se nærmere på presters praktisering av taushetsplikten. Vi

kan være mer pågående og spørre om lov til å bringe opplysninger videre til offentlige sosiale instanser.

Presten bør ikke forsøke å løse slike saker på egen hånd, sa Steinholt.

FORFERDELIG: — Så grovt at jeg har vanskelig for å finne ord for det, sier Biskop Finn Wagle om djeuleutdrivelse på incest-ofre.

Foto: KNUF FALCH

Dyret i Åpenbaringen

Dette har vært et populært tema opp igjennom tidene. Det har ikke skortet på forslag, gjetninger og "resonnementer" med hensyn til hva dette dyret skulle være for noe. Den seneste ideen er EF.

"Dyret i åpenbaringen" er et symbol i Åp 13. Egentlig nevnes to dyr, det første symboliserer verdensmakten (Roma) eller konkret, etter den sannsynligste tolking av "Dyrets tall" (666), keiser Domitian. Det andre dyr er den falske profet, som narrer folk til å tilbe keiseren. Om det også siktes til en konkret person er uvisst. "Dyrets merke" omtales i vers 16 f.

Ovenstående illustrasjon er en av Adresseavisens tegneres oppfatning av "Dyret". (Illustrasjon til et vidløftig innlegg under 'Ordet fritt', i Adresseavisen.)

James Randi til Norge igjen i år?

I forbindelse med CSICOPs Europa-konferanse i mai diskuteres muligheten for at Randi kan ta turen til Norge (Trondheim) igjen for et TV-opptak.

Gunvald Opstad

Den besværlige kulturen

Dette er en bok du bør lese, helst også eie!

Det er ikke en bok om det 'paranormale', men - enkelt uttrykt - bl.a. om messemediene; så man kan si at den handler om en side ved SAKEN.

"Svært få norske pressefolk kunne ha skrevet denne boken, ingen kunne ha skrevet den så sprudlende som Gunvald Opstad," skrev Terje Stemland i Aftenposten. Mens Paul Leer Salvesen i Fædrelandsvennen og Journalisten kalte den "et riktig morsomt, orienterende, hardtslående og analytisk bidrag til norsk kulturdebatt.-"

Boken er beregnet på alle som er interesserte i kultur, men også på fremskrittspartifolk, tabloid-journalister - og sjefredaktører! Forfatteren trekker opp bakgrunnen for 1990-årenes norske kultur og gir oss, støttet av sitater av tildels betydelig infam verdi, en vittig og provoserende apell om å ta kulturen alvorlig.

Vi vil ikke rope hurra for alt som fremføres i boken, men den er meget interessant og lærerik, og - den rommer noen virkelige godbiter for skeptikere.. Kjøp den eller lån den, og les den skal du se.

Gunvald Opstad (1935) er kulturjournalist og forfatter.

Boken er utgitt i 1991 av Institutt for Journalisikk. Den er på 240 sider, og ypperlig illustrert av avistegneren Mike Tombs.

UFO UPDATE:

VERDENS MEST FORHATTE UFO-DEBUNKER SNAKKER
UT OM SITT ARBEIDE OG UTVIKLINGEN AV SINE
SYNSPUNKTER.

Å skape enighet blant ufologer er ikke enkelt. Be ti ufologer om å si hvilken kollegas arbeide de setter høyest, og du vil få ti ulike svar.

Men be de samme ti ufologene om å nevne den eksperten de er minst begeistret for. Da vil de nok alle svare at det er teknisk journalist og luftfartsskribent Philip J. Klass.

Klass har oppnådd sin tvilsomme berømmelse ved å bruke de siste 25 årene på å avmystifisere UFOer. I løpet av denne tiden har han gitt hundrevis av skriftlige-, radio-, og TV-intervjuer. Han har skrevet en rekke artikler om UFO-observasjoner i publikasjoner som Aviation Week (hvor han er senior-redaktør) og the Skeptical Inquirer, og han har forfattet bøker med titler som UFOs, The Public Deceived.

Ikke å forundre seg over at personer som Budd Hopkins, forfatter av to bøker om UFO-bortførelser, omtaler Klass som "en ideolog, og en fanatisk troende på at disse tingene ikke kan skje." Det er heller ikke rart at et populært salgsobjekt på UFO-utstillinger er en dart-skive (blink) med Philip Klass' ansikt som the bull's eye.

Men Klass har ikke alltid vært en UFO-debunker. Faktum er at . . . i begynnelsen var han nærmest en troende. I 1966, da han var journalist i Aviation Week, leste Klass en artikkel av John G. Fuller, "Fuller teoretiserte," sier Klass, "at de lysende ildkulene som ble sett sveve over høyspentlinjer i Exeter, New Hampshire, i september 1965 var romskip. Disse farkostene var muligens ute etter å sabotere kraftsystemet, eller hentekraft fra linjene."

Klass husker at han ble imponert over Fullers arbeide. "Hvis du kikker på mine notater i marginen," sier Klass, "vil du se at på den tiden da jeg avsluttet boken var jeg en UFO-troende." Men så var det at Klass satte seg fore å sjekke noen fakta.

"Fullers sak begynte med å avdekke faktum etter faktum," sier Klass. For eksempel så påsto Fuller at han hadde snakket med to ingeniører ved Exeters kraftverk. Klass fant ut at kraftverket hadde bare to ingeniører og at de begge nektet å snakke med Fuller. Og videre - "hvis romskipene trakk kraft ut av linjene for å lade opp seg selv," spør Klass, "hvorfor ble det da ikke rapportert om noe strømbrydd?" I stedet for romskip mener Klass at ildkulene var forårsaket av atmosfæriske fenomener som kulelyn eller koronaer.

I dag, med nesten 100 UFO-undersøkelser bak seg, tviler Klass på at han og UFO-verdenen noen gang vil kunne bli enige. Likevel, Klass later til å ta sin rolle som UFO-verdenens mest berømte kjetter med ro. Han har sågar hengt opp the Philip Klass dartboard over sin computer.

Og nå, i en alder av 72 år, sier Klass at han kunne ha likt å kutte ut UFOene og heller bruke tiden på sin seilbåt sammen med kona. Men likevel - i stedet bruker han 30-40 timer i uken til å lede UFO-undersøkelser, svare på telefoner fra mediene og til å redigere sitt eget UFO skeptics newsletter.

Så hvorfor skulle Klass fortsette sitt UFO-arbeide? Ironisk nok er det en ufolog med respekt for Klass som gir det beste svaret på spørsmålet. Ifølge Jerry Black, regional feltforsker for Mutual UFO Network i Claremont County, Ohio: "Fordi det er så fullt av bløffmakere trenger vi den sjekking og balanse som Klass fremskaffer."

KILDE: OMNI, februar 1992. (Allen Salzberg.)

EN UFO-OBSERVASJON MED VIDEOOPPTAK

UFOET BLE 'FANGET' AV VIDEO, MEN
'LØST' AV SKEPTIKERE...

Mens vi er inne på UFOer - i BASIS (*) nr. 6/91 forteller Robert Sheaffer, en av CSICOPs eksperter på UFO, om en interessant observasjon av en slik "sak". I oktober 1989 - uken før det store jordskjelvet - ble han intervjuet av David McElhatton fra KPIX (Channel 5) i anledning et "UFO" som var blitt filmet nær Reno, Nevada, en seks uker tidligere. TV-stasjonens publikum som fulgte kveldsnyhetene fikk se den flere ganger og den så virkelig besynderlig ut. Vidvinkelopptaket viste ikke mange detaljer, bare et mørkt objekt på himmelen. Men da fotografen zoomet inn ble et diamant-formet objekt klart synlig. Siden gjenstanden etterlot seg en tydelig kondensstripe var det åpenbart tale om en form for luftfartøy i stor høyde. Om objektet representerte en Zeta Reticulsk farkost må disse være drevet av mer og mindre konvensjonelle jetmotorer, og de er trolig lite egnet for interstellare reiser. Men på grunn av objektets store høyde, diamantformen (antatt å være reell og ikke oppstått optisk eller elektronisk) måtte det dreie seg om noe stort. Jeg kunne ikke gi noen umiddelbar forklaring, sier Sheaffer, bortsett fra noen generelle betraktninger.

Det tok sin tid å finne et svar. Men nå ser det ut til at mysteriet er løst. Sheaffer forteller: - Da jeg viste videoen til flere kunnskapsrike skeptikere var de ute av stand til å bidra med noen spesifikk informasjon, utover det at objektet tydeligvis var en farkost i en høyde av ca. 25.000 fot. Dette på grunn av kondensstripen. Som en konsekvens av UFO-seminaret i Tucson sist høst fikk Sheaffer anledning til å diskutere saken med en bekjent (instruktør-kollega) James McGaha. Han er formann for The Tucson Skeptics i Arizona og dessuten en erfaren Air Force-pilot. McGaha

sa han er sikker på at videoen viser en såkalt in-flight refueling mission - dvs. fly som får påfylt drivstoff i luften. Han flyr selv slike fly. Ifølge McGaha var tanker-flyet enten en KC-10 eller en KC-135, som fylte drivstoff til en formasjon av kampfly bak den. Slike jets mottar fylling i formasjoner, enten 2, 3 eller 4 i gangen. Den merkelige diamantformen hos dette "UFOet" er helt klart en slik formasjon. Så - nok en gang - bevisene for slike små menn fra rommet fortsetter å narre oss! Og en annen lekse vi må lære av en sak som denne er:

Fordi om en UFO-observasjon eller foto ikke har noen umiddelbar forklaring må vi ikke anta at det aldri vil forekomme noen dekkende forklaring. Ofte er det slik at man må ha meget spesielle kunnskaper for å oppdage en korrekt forklaring; og det kan ta lang tid før en person med en slik bakgrunn kommer over saken.

KILDE: BASIS for juni 1991.

(*) (Bay Area Skeptics Information Sheet)

**VIDEOKASSETTEN MED OPPTAK AV
JAMES RANDIS FORELESNING I
TRONDHEIM I FJØR KAN ENNÅ SKAFFES!**

KASSETTEN (PANASONIC NV-E 120 HVS) KAN
BESTILLES VED Å SENDE INN KR 250,- TIL
NIVFO, BOKS 9 7082 KATTEM,

PÅ POSTGIROKONTO 08143469574

Merk gjerne talongen 'Randi'.

Vi må ta forbehold om en viss ventetid.

Den menneskelige kænguru

Eucla er en liten by på hovedveien gjennom den uendelige treløse ørkenen Nullabor i det sydlige Australia.

For 20 år siden var Eucla med sine 200 innbyggere i verdenspressen. En ung, blond, halvnaken pike var sett løpende blant flokker av røde kenguruer. Hun var sky og taus, kledt i skinn og oppførte seg som et vilt dyr.

Verdenspressen strømmet til Eucla og historier om den flyktige, utemmede skjønnheten kom frem i Time og Newsweek og i engelsk og amerikansk TV. Ingen så noensinne kengurupiken og historien døde litt etter litt ut av mangel på næring.

Men så ble det avslørt at Nullabornymfen var en skrøne og en avisand. Oppdiktet av en kengurujeger, Laurie Scott, som i dag er gift med nymfen. Han forteller hvor lett det var å sette ballen i gang.

"Vi var noen stykker i puben en kveld, og jeg diktet da opp denne historien om en vill pike jeg hadde sett mens jeg var på jakt. En fyr skrev et lite stykke til avisen og vi tok noen bilder. Få uker senere var vi i ferd med å drukne i forespørsler fra hele verden. Til slutt var vi dødstrette av det hele.

Ingen av de tilreisende så noensinne den skye kengurupiken - for hun hadde det travelt med å servere i puben hvor historien var brygget sammen.

Geneice Scott, 45 år, er i dag sykepleierske og bestemor.

"Jeg kan huske at Laurie bad meg om å ta på meg disse kenguruskinne, slik at han kunne få tatt noen bilder. De hadde fanget en syv-åtte levende kenguruer. Jeg hadde fått tak i halen på en av dem og noen karer holdt fast på de resterende - og slapp

dem så på samme tid, slik at der var kenguruer over alt.

Jeg ante ikke at historien ville få et slikt omfang. Faktisk så vokste det hele over hodet på oss. Vi hadde også telefoner fra folk som trodde at nymfen kunne være deres forsvunne datter. Og det var faktisk sørgelig.

"Men det kom busser fulle av turister som ville legge igjen mat til henne i bushen," forteller Geneice Scott, som i dag bor i Ceduna, en by 500 km øst for Eucla.

Hun og Laurie flirer ved tanken på bløffnummeret.

"Det var bare en harmløs spøk. Det var så enkelt; jeg tror vi kunne gjøre noe lignende i morgen. Det er mange blåøyde mennesker til.."

KILDER: Jyllandsposten, 5.5.91.

Para-nyt Presseinfo nr. 1/91.

